

SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DE LA ILIDIA [COMUNA CICLOVA ROMÂNĂ] [Campania 1978]

Cercetările arheologice executate în anul 1978 au vizat, în principal, două obiective: cimitirul feudal timpuriu de pe dealul *Oblița* și așezarea prefeudală din lunca *Vicinicului*, identificată în punctul cunoscut sub denumirea locală de *Moara Gherghinii*. Ținând seama de rezultatele obținute cu ocazia săpăturilor din acest an, vom insista mai mult asupra cercetărilor de pe dealul *Oblița*, pe care le prezentăm în continuare.

Obiectivul nostru este situat la sud-vest de actuala vatră a satului Ilidia, înălțându-se pe partea stângă a văii riului Vicinic cu cca 80 m deasupra luncii. Dominând strategic împrejurimile, de pe *Oblița* se deschide o largă perspectivă spre sud și vest, pînă departe dincolo de apa Nerei, către Munceii Locvei și Cula Virșetului. Aici, în perioada 1969—1977, au fost identificate și cercetate o biserică cu plan circular — avînd rol de capelă cimiterială —, o necropolă feudală timpurie de înhumatie, o locuință fortificată de mari dimensiuni și mai multe construcții anexe. În acest an au fost trasate cinci secțiuni la est, sud și vest de biserica rotundă, continuîndu-se cercetarea necropolei înconjurătoare și încercîndu-se o delimitare a sa pe direcțiile menționate.

Secțiunea notată S_{30} , trasată la vest de rotundă, s-a dovedit a fi sterilă din punct de vedere arheologic. Limita estică a necropolei în stadiul actual al cercetărilor nu poa-

te fi precizată. În această zonă, în anul 1978, s-au deschis trei secțiuni orientate de la nord la sud, avînd dimensiunile următoare: S_{27} de 9×2 m; S_{28} de 11×2 m și S_{35} de 10×2 m, în care au fost cercetate 14 morminte. La sud de rotundă a fost deschisă secțiunea, notată în plan S_{29} de 10×2 m, în care au fost dezvelite patru morminte. Astfel, pînă în prezent, numărul mormintelor cercetate în această necropolă nobiliară se ridică la un total de 37 de morminte, dintre care vom prezenta numai 18, adică pe cele mai recent semnalate. Precizăm că numerotarea mormintelor pe care le prezentăm acum continuă pe aceea din anii 1969 și 1973.

M_{20} — a fost cercetat în S_{27} , constatîndu-se că scheletul deranjat a fost în bună parte macerat. Din schelet s-a păstrat doar humerusul ambelor brațe, fapt care nu ne permite să precizăm poziția acestora. Craniul turtit era așezat spre partea stîngă. Obiecte de inventar nu s-au descoperit.

M_{21} — semnalat în aceeași secțiune. Starea de conservare a scheletului este foarte precară. Defunctul a fost așezat în poziție orizontală, pe spate, cu orientarea E-V. Brațul drept a fost așezat pe bazin iar celălalt pe abdomen.

M_{22} — a fost cercetat în S_{28} la 0,35 m adîncime. Din el s-a păstrat numai craniul turtit. Lîngă craniu erau așezate o piatră și o cărămidă fragmentară.

M 23 — este păstrat mai bine decât celelalte morminte. A fost semnalat de asemenea în secțiunea 28. Craniul se prezintă ușor deformat și înclinat spre piept. Brațele se prezintă puternic îndoite din cot cu palmele aduse pe clavicule. În jurul craniului am găsit două lespezi de piatră. În zona picioarelor s-a descoperit un cui de fier forjat. Groapa acestui mormint a tăiat, deranjând, mormintul M 26. În această zonă a fost găsită și o monedă. Este posibil ca moneda să provină de la M 26 întrucît s-a găsit în zona craniului.

M 24 — scheletul s-a păstrat fragmentar și din acest motiv nici măcar poziția brațelor nu se poate preciza. Craniul strivit și ușor deformat, este aplecat spre dreapta. Sub mandibulă s-a găsit un fragment de monedă. În zona superioară a craniului erau așezate două lespezi înguste.

M 25 — a fost cercetat tot în secțiunea S₂₈. Scheletul foarte bine păstrat e așezat în poziție orizontală cu orientarea E-V. Craniul este ușor deformat avînd maxilarul inferior căzut. Ambele brațe au fost aduse pe piept. Nu s-a găsit nici un obiect de inventar.

M 26 — s-a păstrat numai craniul. Scheletul din acest mormint a fost deranjat și probabil scos parțial, cu ocazia îngropării defunctului din M 23.

M 27 — scheletul puternic macerat nu păstrează decât oasele lungi ale membrelor.

M 28 — a fost cercetat spre nord de M 27. Scheletul este relativ bine păstrat avînd brațele aduse pe abdomen. La picioare, de o parte și de alta, în zona tibiei erau așezate lespezi de piatră.

M 29 — pare a fi un mormint de copil. Oasele foarte macerate s-au păstrat doar fragmentar. Ambele brațe erau așezate pe bazin. Craniul păstrat parțial prezintă pe maxilar urme de oxidare, probabil, de la o monedă.

M 30 — mormintul a fost răscolit și total deranjat.

M 31 — a fost cercetat în S₂₈. Scheletul s-a păstrat fragmentar. Craniul era defor-

mat iar bazinul parțial distrus. Poziția brațelor nu poate fi precizată.

M 32 — acest mormint a fost cercetat în S₂₉. Oasele s-au păstrat numai fragmentar. Poziția brațelor este dificil de precizat.

M 33 — a fost cercetat în aceeași secțiune ca și M 32. Oasele lungi s-au păstrat întregi. Tibia stîngă este fragmentară. Ambele brațe erau așezate pe piept.

M 34 — scheletul este destul de bine păstrat. Claviculele sînt rupte. Brațul stîng este îndoit spre claviculă, iar dreptul este așezat pe piept. Lîngă el a fost găsit un inel de argint.

M 35 — scheletul așezat pe spate în poziție orizontală este orientat pe direcția E-V și se păstrează destul de bine. Clavicula stîngă lipsește. Ambele brațe erau așezate pe bazin.

M 36 — a fost cercetat în S₃₅. Oasele se prezintă foarte fragile și slab conservate. Craniul este deranjat iar clavicula stîngă lipsește. Ambele brațe sînt aduse pe abdomen.

M 37 — cercetat în aceeași secțiune prezintă un schelet relativ bine conservat. Brațul stîng se află lîngă corp, iar dreptul este îndoit pe bazin.

Completăm această descriere cu cîteva observații de ordin stratigrafic care permit o mai bună înțelegere a situației mormintelor prezentate mai sus. Stîncă nativă apare deja la adîncimea de 0,35—0,60 m. În toată zona cimitirului, au crescut salcîmi și ulmi ale căror rădăcini au deranjat mormintele în cea mai mare parte. Din cauza solului stîncos conturul gropilor este greu de precizat. În general aceste gropi coboară, în funcție de înclinația terenului, pînă la patul de stîncă nativă.

Observațiile făcute în această campanie, confirmă constatările mai vechi cu privire la orientarea mormintelor (E-V, firește cu micile devieri determinate, după cum se pare, de perioada înmormintărilor), ritul funerar și încadrarea cronologică a necropolei.

După poziția brațelor s-au putut stabili următoarele variante:

- a) — cu brațele așezate pe piept
- b) — cu brațele așezate pe bazin
- c) — cu brațele așezate pe abdomen
- d) — cu brațele puternic îndoite din cot și aduse în sus cu palmele pe clavicule.

Precizăm că toate aceste variante se încadrează în grupele stabilite și constatate în toate necropolele feudale timpurii cercetate, pînă în prezent, pe teritoriul Banatului de sud.

Inventarul funerar destul de sărăcăcios, descoperit în această campanie, constă din următoarele obiecte:

1 — o monedă de argint — nedeterminată — găsită în M 26.

2 — un fragment de monedă, de asemenea nedeterminată, găsită în M 24.

3 — un inel din argint masiv găsit în apropierea scheletului din M 34. Acest obiect de podoabă are chatonul lucrat din același

corp cu veriga fiind ornamentat prin incizie. Decorul este compus dintr-un scut împodobit cu motive florale avînd în interior incizat un animal fabulos reprezentînd un corp de cal acoperit cu solzi, cu picioarele terminate prin ghiare de vultur și cu o coadă de leu. Pentru acest decor am găsit analogii numai în ceramica bizantină smălțuită și ornamentată de la Păcuiul lui Soare, unde se datează din secolele XIII—XIV.

În concluzie, considerăm că descoperirile semnalate în campania din anul 1978, nu aduc elemente noi sau modificări în privința încadrării cronologice a necropolei nobiliare de la Ilidia-Oblița, care așa cum s-a stabilit, încă din anii 1969—1973, se datează din secolele XII—XIV, fiind contemporană cu locuința fortificată și cu construcțiile anexe, cercetate în zonă. Desigur, că această necropolă la fel ca și rotonda, aparțineau feudaliilor locali — cnezilor autohtoni care stăpîneau castelul din apropiere și conduceau districtul românesc privilegiat al Ilidiei.